

Tisková zpráva

Postoje a aktivity české společnosti vzhledem k životnímu prostředí – červenec 2021

- ⊙ Necelá třetina (32 %) dotázaných si myslí, že se Česká republika „nedostatečně“ stará o ochranu životního prostředí, více než tři pětiny (62 %) se kloní k názoru, že se stará „přiměřeně“, a pouhá 2 % dotázaných se domnívají, že se stará „příliš mnoho“.
- ⊙ O informace spojené s šetrným chováním k životnímu prostředí se zajímají téměř tři čtvrtiny (73 %) české veřejnosti, oproti tomu přibližně čtvrtina (26 %) se nezajímá.
- ⊙ Více než dvě třetiny (69 %) respondentů mají dle svých slov dostatek informací o šetrném chování k životnímu prostředí, naopak čtvrtina (25 %) jich má nedostatek.
- ⊙ Z prospěšných aktivit pro životní prostředí české domácnosti nejvíce třídí běžný (88 %) a nebezpečný (81 %) odpad, nejméně pak nakupují biopotraviny (22 %) a omezují jízdy autem (21 %).

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

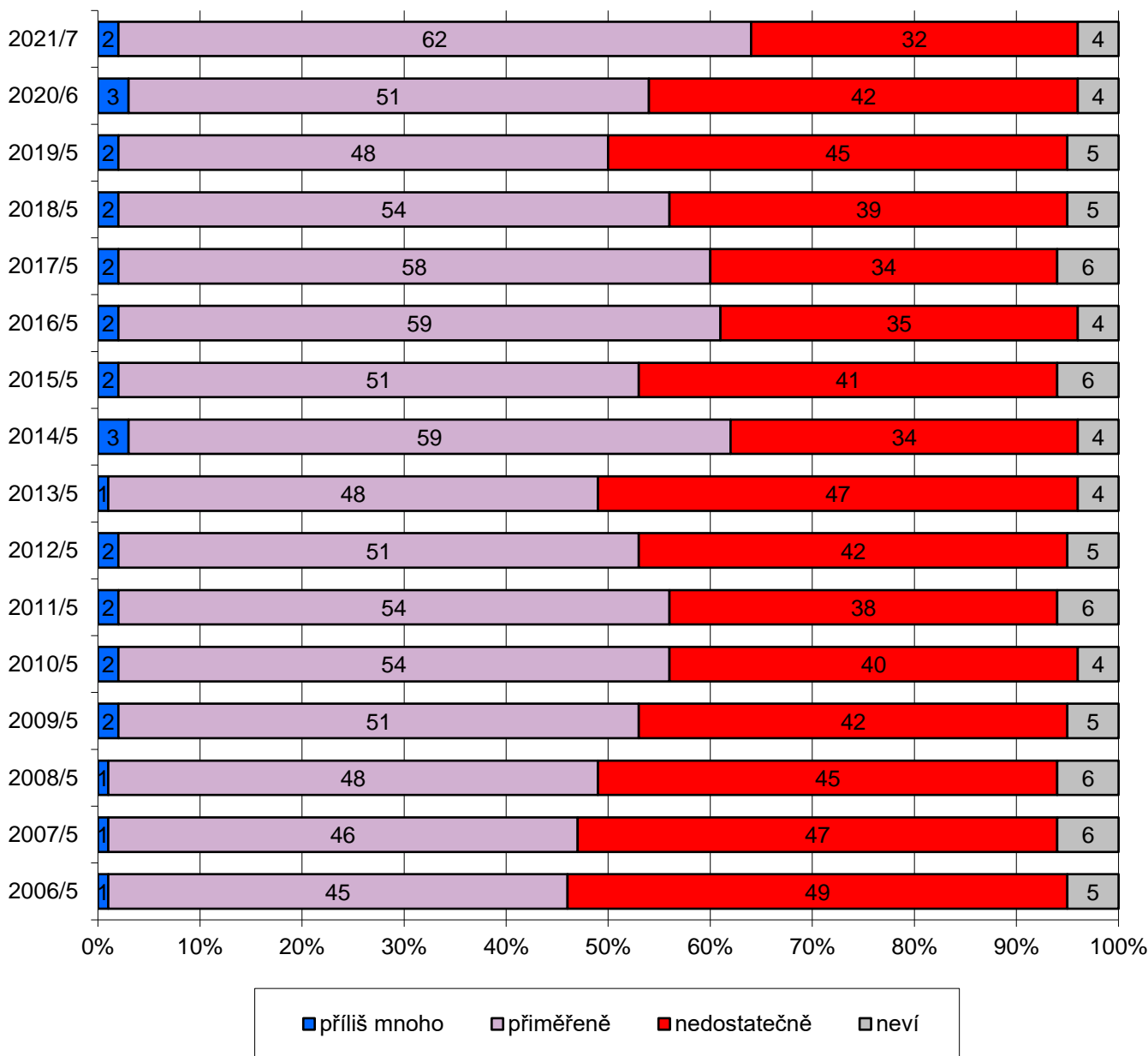
V rámci červencového šetření CVVM SOÚ AV ČR položilo všem dotázaným otázky zaměřené na životní prostředí. V první otázce respondenti hodnotili, jak se podle nich Česká republika stará o ochranu životního prostředí, druhá zjišťovala zájem o informace spojené s šetrným chováním k životnímu prostředí, třetí otázka dala respondentům prostor k vyjádření subjektivního pocitu informovanosti o šetrném chování k životnímu prostředí a čtvrtá otázka mapovala vlastní praktiky domácností respondentů v kontextu životního prostředí.

Pokud jde o obecné hodnocení toho, jak se podle veřejnosti stará Česká republika o ochranu životního prostředí, více než tři pětiny (62 %) dotázaných vyjádřily názor, že starost České republiky o životní prostředí je přiměřená. Za nedostatečnou označila ochranu životního prostředí v ČR necelá třetina (32 %) respondentů a pouhá 2 % oslovených se domnívala, že se stát stará o ochranu životního prostředí příliš mnoho (viz graf 1, který zahrnuje i časové srovnání).

Ve srovnání s předchozím výzkumem z června 2020 statisticky významně vzrostl (o 11 procentních bodů) podíl těch, podle kterých se ČR stará o ochranu životního prostředí „přiměřeně“, na úkor odpovědi, že se stará „nedostatečně“ (pokles o 10 procentních bodů). Pokles pozitivnějšího hodnocení, který trval od roku 2016 do roku 2019 (pokles u odpovědi „přiměřeně“ z 59 % na 48 %) se ve výzkumu z června 2020 obrátil, když došlo k nepatrnému nárůstu, přičemž tento nárůst aktuální výzkum výrazně potvrdil a umocnil. Aktuální hodnocení ochrany životního prostředí ze strany státu je nejlepší od počátku měření v roce 2006 a je srovnatelné s výzkumy z let 2016 a 2014.

Detailnější analýza ukázala, že vysokoškolsky vzdělaní, lidé nedůvěřující vládě, ti, kdo jsou „velmi nespokojeni“ s životním prostředím v ČR, a ti, kteří jsou nespokojeni s životním prostředím v místě svého bydliště, častěji uváděli, že se Česká republika stará o ochranu životního prostředí „nedostatečně“. Jako „přiměřenou“ ochranu životního prostředí naopak hodnotili lidé, kteří jsou více spokojeni s vlastním životem, ti, kdo důvěřují vládě, občané, kteří jsou „velmi spokojeni“ s životním prostředím v ČR, a také ti, kteří jsou spokojeni s životním prostředím v místě svého bydliště.

Graf 1: Jak se stará Česká republika o životní prostředí?¹ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Jak je patrné z grafu 2, téměř tři čtvrtiny (73 %) české veřejnosti se o informace spojené s šetrným chováním k životnímu prostředí zajímají, z toho 22 % se o tyto informace „rozhodně zajímá“ a 51 % „spíše zajímá“. Oproti tomu přibližně čtvrtina (26 %) obyvatel České republiky se o informace spojené s šetrným chováním k životnímu prostředí nezajímá, z toho se 22 % obyvatel „spíše nezajímá“ a 4 % se „rozhodně nezajímá“. Zbývající zanedbatelné 1 % dotázaných v této otázce uvedlo, že „neví“.

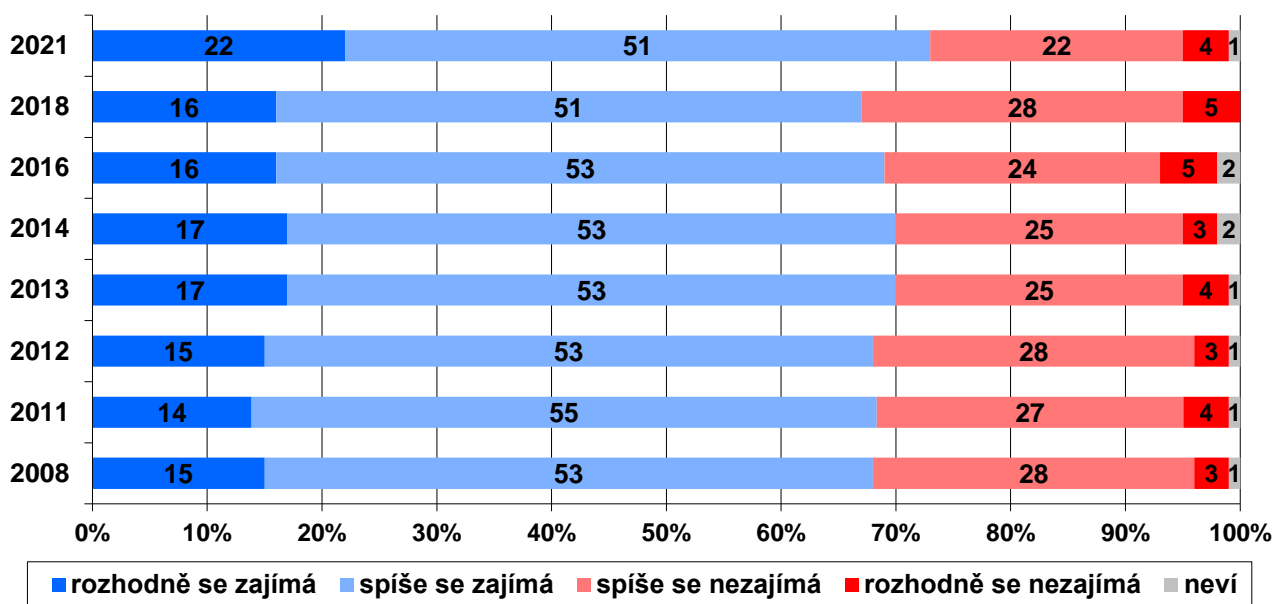
Z hlediska časového srovnání, které rovněž zaznamenává graf 2, vidíme, že zájem o informace spojené s šetrným chováním k životnímu prostředí v porovnání s předcházejícím šetřením z roku 2018 vzrostl (o 6 procentních bodů) a je

¹ Znění otázky: „Stará se podle Vašeho názoru Česká republika o ochranu životního prostředí příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

tak dosud nejvyšší od počátku měření v roce 2008. Obecně však lze konstatovat, že zájem o informace, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí, je po celou dobu relativně stabilní a pohybuje se v rozmezí od 67 do 73 %, nezájem pak dlouhodobě vyjadřují přibližně tři desetiny dotázaných (v rozmezí od 26 do 33 %).

Podrobnější analýza ukazuje, že zájem o informace spokojené s šetrným chováním k životnímu prostředí se zvyšuje s rostoucím nejvyšším dosaženým vzděláním, se zvyšující se spokojeností s vlastním životem a také se zlepšujícím se subjektivním hodnocením životní úrovně domácnosti respondenta. O tyto informace se dále více zajímají obyvatelé Olomouckého kraje, naopak méně se zajímají mladí lidé ve věku 15 až 19 let, obyvatelé Libereckého kraje, a ti, kteří žijí v obcích s 800 až 1 999 obyvateli.

Graf 2: Zájem o informace, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí (%)²

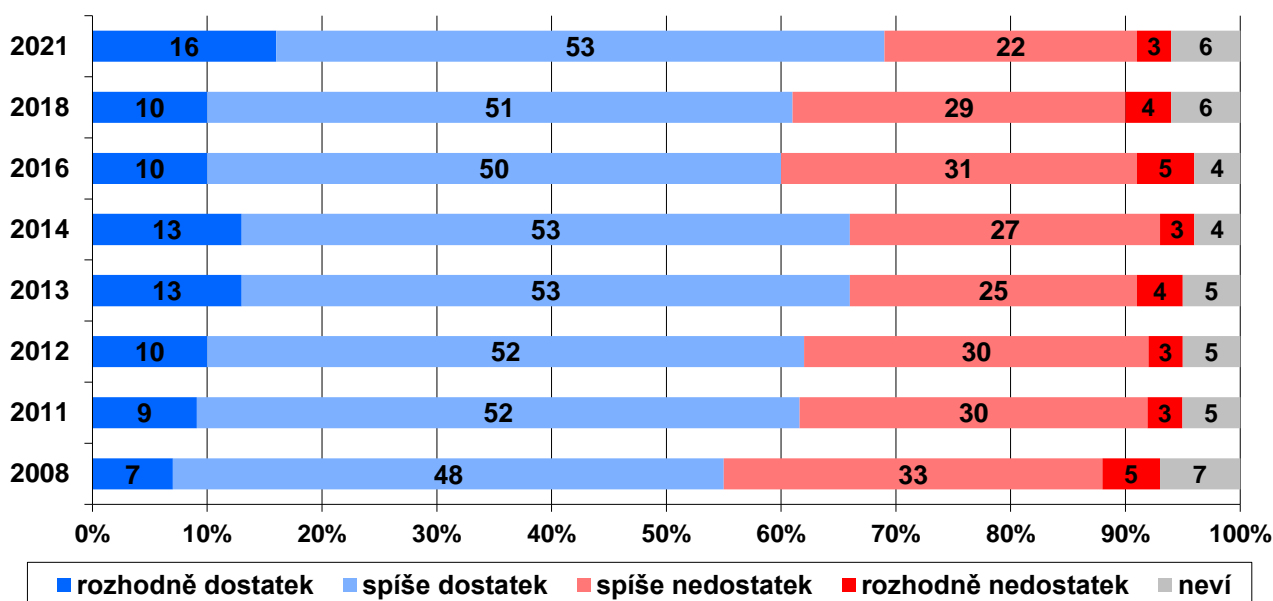
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3 zobrazuje rozložení odpovědí na otázku, zdali si respondent myslí, že má dostatek či nedostatek informací o tom, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí. Více než dvě třetiny (69 %) respondentů deklarují dostatečnou informovanost, z toho 16 % volilo odpověď „rozhodně dostatek“ a 53 % volilo odpověď „spíše dostatek“. Oproti tomu čtvrtina (25 %) respondentů vnímá svoji informovanost jako nedostatečnou, z toho 22 % volilo odpověď „spíše nedostatek“ a 3 % odpověď „rozhodně nedostatek“. Zbýlých 6 % dotázaných se nedokázalo vyjádřit a zvolilo variantu „nevím“.

Časové srovnání (viz graf 3) ukazuje, že v porovnání s minulým výzkumem z roku 2018 vzrostl (o 8 procentních bodů) podíl těch, kteří dle svých slov mají dostatek informací o tom, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí, a naopak poklesl (o 8 procentních bodů) podíl těch, kteří těchto informací mají nedostatek. Aktuální výsledek z hlediska hodnocení dostatku informací je nejlepší od počátku sledování v roce 2008, přičemž podobných výsledků bylo dosaženo i v roce 2013 a 2014. Naopak nejnižší podíl těch, kteří deklarují, že mají dostatek informací (55 %), a nejvyšší podíl dotázaných s opačným názorem (38 %) byl naměřen v prvním šetření v roce 2008.

² Znění otázky: „Zajímáte se o informace, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí? Možnosti odpovědí: rozhodně se zajímáte, spíše se zajímáte, spíše se nezajímáte, rozhodně se nezajímáte.“

Graf 3: Vnímání dostatku/nedostatku informací, jak se chovat k životnímu prostředí (%)³

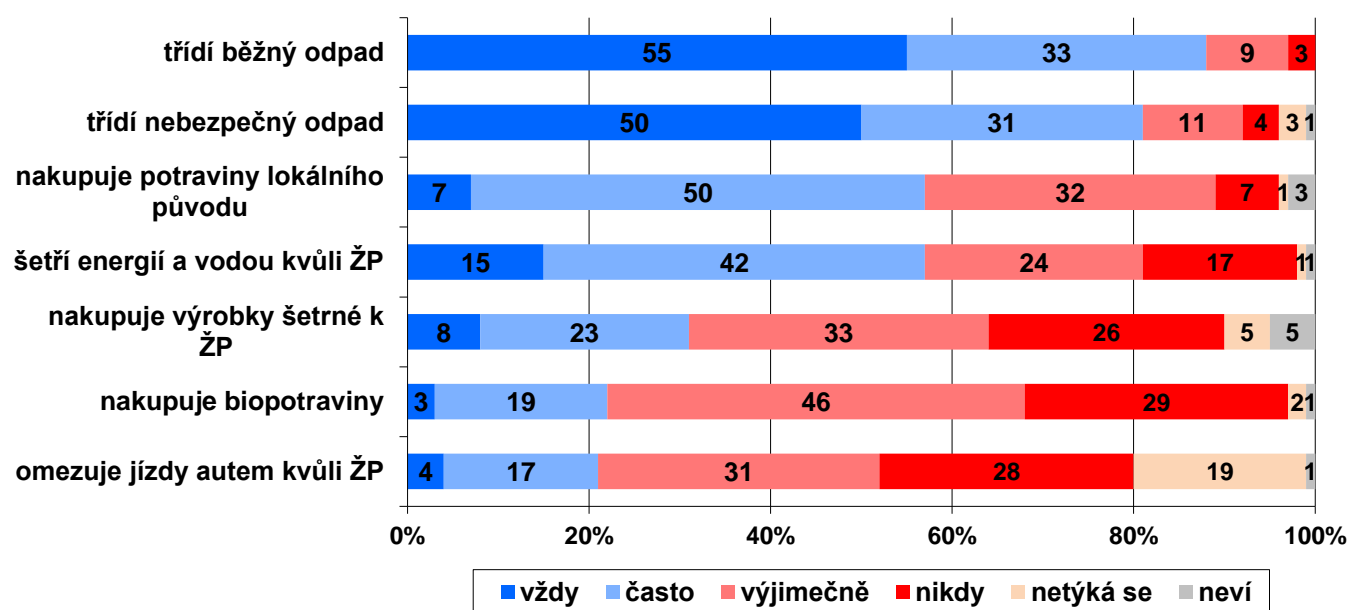
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Jak ukazuje podrobnější analýza, zájem o informace, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí, do velké míry ovlivňuje vnímání vlastní informovanosti o šetrném chování k životnímu prostředí. Lidé, kteří vyjadřují zájem o informace, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí, významně častěji uvádějí, že mají těchto informací dostatek. Konkrétně 78 % z těch, co se zajímají, hodnotí informace jako dostatečné, zatímco z těch, co se nezajímají, je jako dostatečné hodnotí pouze 44 % dotázaných. Signifikantní vliv na to, zda si lidé myslí, že mají dostatek informací o šetrném chování k životnímu prostředí, hraje vzdělání – konkrétně hodnocení dostatku informací vzrůstá s nejvyšším dosaženým vzděláním (dostatek vyjádřilo 56 % dotázaných se základním vzděláním, 65 % se středním vzděláním bez maturity nebo vyučených, 72 % se středním vzděláním s maturitou a 77 % s vysokoškolským vzděláním). Dotázaní, kteří jsou více spokojeni s vlastním životem a deklarují dobrou životní úroveň vlastní domácnosti, častěji hodnotí informace jako dostatečné.

Další otázka našeho výzkumu se zaměřila na chování domácností respondentů vzhledem k životnímu prostředí (viz graf 4). Téměř devět z deseti českých domácností třídí běžný odpad (88 %), více než čtyři pětiny (81 %) odevzdávají/třídí nebezpečný odpad, necelé tři pětiny domácností nakupují potraviny lokálního původu (57 %) a šetří energiemi a vodou z důvodu ochrany životního prostředí (57 %). Zbylé aktivity praktikuje již podstatně méně domácností. Konkrétně necelá jedna třetina (31 %) nakupuje výrobky šetrné k životnímu prostředí, přibližně pětina domácností pak nakupuje biopotraviny (22 %) a omezuje z důvodu ochrany životního prostředí jízdy autem (21 %).

³ Znění otázky: „Máte dostatek, či nedostatek informací o tom, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí? Možnosti odpovědí: rozhodně dostatek, spíše dostatek, spíše nedostatek, rozhodně nedostatek.“

Graf 4: Aktivity domácností vzhledem k životnímu prostředí (%)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 26. 6. – 11. 7. 2021, 904 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Analýza vztahu mezi sebehodnocením životní úrovně domácnosti respondenta a aktivitami jeho domácnosti zaměřenými na životní prostředí ukazuje zcela zásadní rozdíl mezi domácnostmi s dobrou a špatnou životní úrovní. Co se týče třídění odpadu, tak „vždy“ třídí jak běžný, tak nebezpečný odpad kolem 60 % domácností s dobrou životní úrovní a jen 37 % domácností se špatnou životní úrovní. Nikdy nenakupují biopotraviny více než dvě pětiny (43 %) domácností se špatnou životní úrovní a jen necelá čtvrtina (23 %) s dobrou životní úrovní. Podobně výrobky šetrné k životnímu prostředí nenakupují nikdy dvě pětiny (40 %) domácností se špatnou životní úrovní a jen přibližně pětina (21 %) domácností s dobrou životní úrovní. Lokální potraviny pak nakupuje pravidelně (součet odpovědí „vždy“ + „často“) 64 % domácností s dobrou životní úrovní a jen 45 % domácností se špatnou životní úrovní. U omezení jízdy autem nejsou rozdíly mezi domácnostmi tak výrazné (u součtu odpovědí „vždy“ + „často“ 22 % ku 11 % ve prospěch dobré životní úrovně), podstatné je, že se tento bod netýká téměř dvou pětín (38 %) domácností se špatnou životní úrovní a jen 12 % domácností s dobrou životní úrovní. I v šetření s vodou a energiemi byl zjištěn podstatný rozdíl: 14 % (dobrá životní úroveň) ku 22 % (špatná životní úroveň) u odpovědi „nikdy“. Nepochybně u nákupu biopotravin, lokálních potravin a výrobků šetrných k životnímu prostředí má vliv cena (která se ale neprojevuje u šetření vodou), ale s tříděním odpadů nepochybně souvisí to, že špatná/dobrá životní úroveň je často spojena s nižším/vyšším vzděláním.

Detailnější analýza vztahu mezi vzděláním respondenta a aktivitami jeho domácnosti zaměřenými na životní prostředí odhalila, že se vzrůstajícím vzděláním respondenta výrazně vzrůstá počet lidí třídících jak běžný, tak nebezpečný odpad. Lidé s vysokoškolským vzděláním taktéž signifikantně častěji volí odpověď „často“ u otázky, zdali nakupují biopotraviny, potraviny lokálního původu a výrobky šetrné k životnímu prostředí. Opačně je tomu u lidí se základním vzděláním. Analýza dále ukazuje, že domácnosti respondentů s vysokoškolským vzděláním častěji omezují jízdy autem a šetří energiemi a vodou z důvodu ochrany životního prostředí.

Z časového srovnání, které zobrazuje následující tabulka 1, vidíme, že v porovnání s předchozím šetřením z roku 2018 nedošlo u žádné aktivity k žádné statisticky významné změně. Z dlouhodobé časové perspektivy můžeme u všech položek sledovat určitý vývoj. Od roku 2002 téměř neustále postupně roste podíl domácností třídících jak běžný, tak nebezpečný odpad, který v obou případech v aktuálním výzkumu dosáhl maxima (v případě nebezpečného

⁴ Znění otázky: „Pokud jde o Vaši domácnost a) odevzdáváte, třídíte nebezpečný odpad, b) třídíte běžný odpad, c) nakupujete biopotraviny, d) řídíte se při nákupu výrobků (např. pracích prášků) tím, zda jsou šetrné k životnímu prostředí, e) omezujete jízdy autem z důvodu ochrany životního prostředí, f) šetříte energiemi a vodou z důvodu ochrany životního prostředí, g) nakupujete potraviny lokálního původu?“ Možnosti odpovědí: vždy, často, výjimečně, nikdy, netýká se.

odpadu šlo pouze o vyrovnání, neboť stejné hodnoty bylo dosaženo i v roce 2015). Podíl domácností, které šetří energií a vodou kvůli ochraně životního prostředí, vzrostl od počátku sledování v roce 2002 do současnosti o 17 procentních bodů, přičemž nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2018 (59 %), se kterou je aktuální hodnota statisticky srovnatelná. Podíl domácností omezujících jízdu autem v posledních letech kolísá kolem úrovně 20 %, přičemž aktuálně se na jeden procentní bod přiblížil úrovni maxima dosaženého v roce 2014. Podíl domácností, které nakupují biopotraviny, od roku 2008 do roku 2021 vzrostl o 10 procentních bodů na dosud maximální úroveň (22 %). Pouze u položky, zda domácnosti nakupují výrobky šetrné k životnímu prostředí, od počátku sledování v roce 2002 poklesl podíl těch domácností, které je kupují (ze 43 % na současných 31 %), zde jsme však výrazný pokles zaznamenali již mezi roky 2002 a 2004 (ze 43 % na 26 %). Podíl domácností nakupujících potraviny lokálního původu se od roku 2016 výrazně nemění a pohybuje se lehce pod úrovní tří pětin.

Tabulka 1: Aktivity domácností vzhledem k životnímu prostředí (%) – časové srovnání

	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2011
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Třídí běžný odpad	56/42	67/32	74/24	76/23	78/21	81/18	80/18	82/18
Třídí nebezpečný odpad	57/36	70/16	72/24	71/18	72/20	71/21	75/19	74/22
Nakupuje potraviny lokálního původu	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-
Šetří energií a vodou kvůli ŽP	40/56	42/54	46/50	48/46	53/44	48/48	47/50	49/48
Nakupuje výrobky šetrné k ŽP	43/44	26/61	31/56	32/54	34/55	29/59	29/61	27/64
Nakupuje biopotraviny	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	12/82	11/85	12/85
Omezuje jízdy autem kvůli ŽP	16/75	15/76	18/73	17/57	15/57	12/61	13/64	17/65

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2021
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Třídí běžný odpad	82/18	83/16	83/16	87/13	85/15	87/13	85/15	88/12
Třídí nebezpečný odpad	76/18	79/17	77/17	81/15	79/15	78/15	78/17	81/15
Nakupuje potraviny lokálního původu	-/-	-/-	-/-	-/-	56/39	-/-	57/37	57/39
Šetří energií a vodou kvůli ŽP	53/44	53/44	54/44	53/45	58/39	55/44	59/39	57/41
Nakupuje výrobky šetrné k ŽP	26/62	28/63	27/63	24/67	29/61	24/66	32/59	31/59
Nakupuje biopotraviny	10/83	13/85	15/81	15/81	17/79	16/81	20/76	22/75
Omezuje jízdy autem kvůli ŽP	19/60	20/62	22/62	18/63	20/62	17/62	21/58	21/59

Poznámka: Údaje v tabulce představují součty podílů odpovědí „vždy“ + „často“ / „výjimečně“ + „nikdy“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“ a „netýká se“. Položky jsou seřazeny sestupně dle aktuálních výsledků.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v21-07</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>26. 6. – 11. 7. 2021</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>904</i>
Počet tazatelů:	<i>139</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OE.34, OE.38, OE.39, OE.2</i>
Kód zprávy:	<i>oe210813</i>
Zveřejněno dne:	<i>13. srpna 2021</i>
Zpracovala:	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
